

Cuvânt înainte

De la primul dicționar *rrom-român* apărut în România (Gheorghe Sarău, 1992, *Mic dicționar rrom-român*, București, Editura Kriterion, 176 p.) și până la cel mai recent (Gheorghe Sarău, 2006, *Dicționar rrom-român*, București, Editura Sigma, 224 p.), pentru domeniul *român-rrom* s-a înregistrat un singur demers lexicografic, *Dicționar român-rrom (Lexicul rrom modern, rar și vechi)*, apărut în anul 2003 (București, Editura Vanemonde, 268 p., autori: Gheorghe Sarău, Corina Hristu, Iuliana Bâzdăgă [...]). Coordonarea, uniformizarea, redactarea lexicografică, Cuvântul înainte și Alfabetul limbii rromani: Gheorghe Sarău). Acest dicționar a fost realizat, la inițiativa noastră, cu studenții absolvenți ai primei promoții a secției de Limba și literatura rromani din cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, mai mult pentru a le insufla pasiunea pentru lexicografia rromani (prilej cu care am contribuit, ca autor principal, cu peste două treimi din fișele personale de lucru și, evident, cu redactarea finală a fiecărui articol de dicționar).

Neîntrerupt, de atunci și până în prezent, s-a observat un interes crescut pentru un dicționar similar, mai cuprinzător și revizuit, motiv pentru care am procedat, timp de doi ani, la reconsiderarea materialului anterior, propriu, pe care – dacă îl comparăm cu cel inclus de noi în ediția anterioară a dicționarului – l-am supus unei revizii substanțiale, eliminând unele cuvinte, sensuri sau erori, dar, mai ales, îmbogățindu-l cu mai mult de o treime de unități lexicale și sensuri noi. Am adăugat, de pildă, cuvinte pe care le-am excerptat din vocabularele și dicționarele proprii, menționate în lista alăturată (*Dicționare și vocabulare rrome elaborate și editate de autor sau în colaborare*), dar și sensuri noi pe care le-am extras cu prilejul lecturării și traducerii unor texte rrome din aria de răspândire

românească sau din alte spații geografice, mai cu seamă din textele transmise electronic, sau pe care le-am consemnat cu ocazia participării mele la diferite conferințe internaționale, unde se realizau translații în limba rromani.

În prezentul *Dicționar român-rrom*, am încercat să încurajăm formele rrome legitime (nealterate fonetic), să aducem, pe lângă cuvintele rrome vechi și cunoscute de vorbitorii tuturor dialectelor rrome, elemente lexicale moderne, dar și cuvinte rrome mai puțin cunoscute, ce nu fac obiectul unor împrumuturi, păstrate într-un dialect sau altul.

Dicționarul român-rrom de față vine în sprijinul celor peste treizeci de mii de elevi rromi care studiază, în sistemul educațional românesc, ore săptămânale de limba maternă rromani ori integral în această limbă, al studenților de la secția de limba și literatura rromani din București, în ajutorul celor peste cinci sute de profesori care predau această limbă în școli, dar se adresează, totodată, și altor categorii de cititori, rromi în primul rând, vorbitori ai limbii rromani, preocupați de îmbogățirea vocabularului propriu, în contactele electronice, diurne, ale acestora cu rromii de pretutindeni, și, nu în ultim rând, *Dicționarul...* se constituie într-un instrument de lucru prețios și pentru traducătorii rromi cunoscători ai limbii române.

Autorul
București, 14 mai 2012

acuz/ă, -e *s. f.* (o) doşalări/pen [-mos], -mata.

acvari/u, -i *s. n.* (o) akvário(s), -ură.

adapta (el/ ea adaptează) *vb.*
1. adaptisarel. 2. lăcharel („a repara, îmbunătăţi”).

adapt/are, -ări *s. f.* 1. (i) adaptăci/a, -e; *puterea adaptării rrome* o zoralipen e rromane adaptaciaqo. 2. (o) lăchari/pen [-mos], -mata.

adăpa (el / ea adapă) *vb.* pia-vel; del varekasqe te piel pani; del pani, panărel.

adăpost, ~uri *s. n.* 1. (o) arakhlo than. 2. (i) beşlin, ~a. 3. ~ *de noapte* (i) rătărlin, ~a. 4. (*ascunzătoare*) o garavdot-han, ~a. 5. (o) xuluv, ~a. 6. (*spoit.*) i sùrl/a, -es.

adânc (~ă, ~i, ~e) *adj.* xor (*invar.*).

adânci (el / ea adânceşte) *vb.* xorărel.

adâncim/e, -i *s. f.* (o) xori/pen [-mos], -mata.

adecv/at (-ată, -aţi, -ate) *adj.* adekvàto (*invar.*).

adesea *adv.* but(i)var; *foarte* ~ but butvar.

adevăr, ~uri *s. n.* (o) căci/pen [-mos], -mata.

adevărat *adv.* (*la modul...*, *într-adevăr*) căces, căcip-nasθe.

adevăr/at (-ată, -aţi, -ate) *adj.* 1. (şi *just*) căc/o (-i, -e, -e). 2. (*veritabil*) căcutn/o (-i, -e, -e). 3. reălo (*invar.*).

adeveri (el / ea adevereşte) *vb.* căcărel.

adeverir/e, -i *s. f.* 1. (o) căcări/pen [-mos], -mata.

adeverinţ/ă, -e *s. f.* 1. (o) căcări/pen [-mos], -mata. 2. (o) xabâr/i, -ă.

adever/it (-ită, -iţi, -ite) *adj.* căcârd/o (-i, -e, -e).

adică *adv.* kadja phendo; kadja; te phenas ke... ; viz.

adjectiv, ~e *s. n.* 1. (i) pašnavn/i, ~ă; ~ *extins* buxli pašnavni; ~ *restrâns* tang pašnavni; ~ *împrumutat* avrikani pašnavni; ~ *invariabil* biparovali pašnavni; ~ *posesiv* posesivo/e theripnasqi pašnavni.

2. (o) adžektiv/o, -ură.

adjectival (~ă, ~i, ~e) *adj.*

1. pašnavnăq/o (-i, -e, -e).

2. adžektivàlo.

administrati/e, -i *s. f.* (i) administrăci/a, -e.

administrativ (~ă, ~i, ~e) *adj.* administrativo (*invar.*).

administrator, ~i s. m. (o)
administràtor/o, -ură.

admira (el / ea admiră) vb.
kamlărel; piel jakhanðar
varekas.

admirați/e, -i s. f. 1. (i)
admiràci/a, -e. 2. (o)
kamlări/pen [-mos], -mata.

adolesc/ent, -enți s. m. (o)
ternorr/o, -e.

adopta (el / ea adoptă) vb.
adoptisarel.

adopt/at (-ată, -ați, -ate) adj.
adoptisard/o (-i, -e, -e).

adormi (el / ea adoarme)
1. *intr.* liel (les, la) i lîndri
2. *tr.* (pe cineva) sovlărel.

adormir/e, -i s. f. (o)
sovlări/pen [-mos], -mata.

adorm/it (-ită, -iți, -ite) adj.
1. (în stare de somn) sut/o (-i,
-e, -e). 2. sovlărd/o (-i, -e, -e).

adres/ă, -e s. f. (i) adrès/a, -e.
aduce (el / ea aduce) vb. anel.

adult (~ă, adulți, ~e) adj.
rest/o (-i, -e, -e); pherdober-
šenq/ o (-i, -e, -e).

aduna (el / ea adună) vb. I. *tr.*
1. (a strânge) kidel. 2. (mat.)
kidărel. II. *refl.* kidel pes.

adun/are, -ări s. f. 1. (o)
kidi/pen [-mos], -mata; ~are
generală generàlo kidipen; a

participa la o ~are (a se în-
truni, a face o adunare) som-
bešel; liel kotor k-o kidipen.

2. (ședință, întrunire) - (o)
sombeși/pen [-mos], -mata.

3. ~are aritmetică (o) kide-
ri/pen [-mos], -mata.

adun/at (-ată, -ați, -ate) adj.
kidin/o (-i, -e, -e).

adus (~ă, aduși, aduse) adj.
and(in)/o (-i, -e, -e).

adverb, ~e s. n. 1. (i) pašker-
navn/i, -ă. 2. (o) advèrb/o,
-ură.

adverbial (~ă, ~i, ~e) adj.
(lingv.) 1. paškernavutn/o
(-i, -e, -e). 2. adverbialo
(invar.)

adversar (~ă, ~i, ~e) adj.
mamujal/o (-i, -e, -e).

aer s. m. 1. (o) àero(s); ~ con-
diționat kondicionisardo /
kondicionime àero; ~ liber
vesto àero. 2. (o) lùfto. 3. (o)
nem.

aerisi (el / ea aerisește) vb.

1. putrel te avel àero. 2. nemărel.

aeroplan, ~e s. n. (o) aero-
plàn/o, -ură.

aeropot, ~uri s. n. (o) aero-
pòrt/o, -ură; (o) aerodròm/o,
-ură.

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	3
<i>Dicționare și vocabulare rrome elaborate și editate de autor sau în colaborare</i>	5
<i>Alfabetul internațional al limbii rromani și precizări legate de redactarea Dicționarului</i>	9
<i>Abrevieri și semne</i>	12
<i>Dicționar rrom-român</i>	15
<i>Denumiri de țări, continente, instituții</i>	285